

FIRIBGARLIK HOLATLARINI AUDITORLIK TEKSHIRUVLARI ORQALI ANIQLASHNING NAZARIY ASOSLARI

Boltayev Abror Sayitmuradovich

Alfraganus university

“Buxgalteriya hisobi va soliq” kafedrasini mudiri,

DSc, dotsent

Annotatsiya

Mazkur maqolada firibgarlik holatlarini auditorlik tekshiruvlari orqali aniqlashning nazariy asoslari bayon qilingan. Jumladan, firibgarlik tushunchasi, firibgarlik holatlari va ularni yuzaga keltiruvchi risk omillari hamda joriy aktivlar bilan bogʻliq firibgarlik holatlarini aniqlashda qoʻllaniladigan tahliliy amallar tasniflangan holda tavsiflab berilgan va xulosalar shakllantirilgan.

Kalit soʻzlar: firibgarlik, audit, auditor, auditorlik tekshiruvi, auditorlik amallari, tahliliy amallar, aktiv, joriy aktivlar.

Аннотация

В данной статье изложены теоретические основы выявления случаев мошенничества посредством аудиторских проверок. В частности, классифицировано понятие мошенничества, случаи мошенничества и факторы риска, вызывающие их, а также аналитические процедуры, используемые при выявлении случаев мошенничества, связанных с оборотными активами, и сформулированы выводы.

Ключевые слова: мошенничество, аудит, аудитор, аудиторская проверка, аудиторские процедуры, аналитические процедуры, актив, текущие активы.

Abstract

This article outlines the theoretical foundations for identifying fraud cases through audits. In particular, the concept of fraud, fraud cases, and the risk factors that cause them, as well as the analytical procedures used in identifying fraud cases related to current assets, were classified, and conclusions were formulated.

Keywords: fraud, audit, auditor, audit, audit procedures, analytical procedures, asset, current assets.

KIRISH

Jahon amaliyoti shuni koʻrsatadiki, firibgarlik holatlari tashkilotlarning moliyaviy barqarorligiga salbiy taʼsir koʻrsatib, investorlar ishonchining pasayishi va iqtisodiy xavfsizlikning zaiflashishiga olib kelmoqda. Shu munosabat bilan auditorlar zimmasiga moliyaviy hisobotlarda mavjud boʻlishi mumkin boʻlgan firibgarlik holatlarini aniqlash, xavflarni baholash va ularning oldini olish boʻyicha tegishli chora-tadbirlar belgilash vazifasi yuklanadi. Ayniqsa, aktivlar auditida aktivlar toʻgʻrisidagi maʼlumotlarni soxtalashtirish yoki ular bilan bogʻliq firibgarlik amaliyotlarini aniqlash hamda aniqlanmaslik xavfini minimallashtirish auditning ustuvor maqsadlaridan biri hisoblanadi. Zero, aktivlar auditi natijasida firibgarlik holatlarini barvaqt aniqlash moliyaviy hisobot axborotlarining ishonchliligi, shaffofligi va haqqoniyligini taʼminlashda muhim amaliy va nazariy ahamiyatga ega.

Albatta, 240-sonli “Moliyaviy hisobotlar auditidagi firibgarlikka nisbatan auditorning majburiyatlari” nomli auditning xalqaro standarti (AXS)da «Firibgarlik – rahbariyat, boshqaruv yuklatilgan shaxslar, xodimlar yoki uchinchi shaxslar orasidan bitta yoki bir nechta shaxslar tomonidan aldash yo‘li bilan nohaqqoniy va noqonuniy manfaat ko‘rish maqsadida ataylab qilinadigan harakat» [1] sifatida ta’riflanadi. Ushbu standartda firibgarlikning asosiy xususiyatlari, auditorning maqsad va majburiyatlari tizimli ravishda tasniflangan holda yoritilgan.

ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy va mahalliy iqtisodchi-olimlarning ilmiy tadqiqotlarida auditorlik faoliyatida firibgarlik holatlari, ularning yuzaga kelishiga ta’sir etuvchi omillar, aniqlash metodlari hamda bartaraf etish imkoniyatlari atroflicha o‘rganilgan. Jumladan, O.M. Nikulina va M.V. Vrublevskayalar [2] joriy aktivlar bilan bog‘liq korporativ firibgarlik sxemalarining o‘ziga xos xususiyatlarini tadqiq etar ekan, joriy aktivlar auditida eng ko‘p uchraydigan manipulyatsiya shakllari korxonaning eng likvid aktivlari – pul mablag‘lari va debitor qarzlari bilan bog‘liq ekanligini ta’kidlaydilar. Ularning fikricha, debitor qarzlari bo‘yicha firibgarlik holatlari faqatgina tushumning kamayishi yoki pul oqimlarining kamayishiga emas, balki korxonaning moliyaviy barqarorligi va umumiy samaradorligiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Soha mutaxassisi A. Volodinning ta’kidlashicha, “Firibgarlik – jismoniy yoki yuridik shaxslar tomonidan pul, mulk yoki xizmatlarni noqonuniy tarzda qo‘lga kiritish, pul to‘lash yoki xizmat ko‘rsatishdan bo‘yin tovlash, shuningdek shaxsiy yoki tijorat manfaatlarini ko‘zlab qasddan amalga oshiriladigan harakatlar majmuasidir” [3]. Muallif firibgarlikni mazmun-mohiyati va amalga oshirish mexanizmiga ko‘ra uchta asosiy toifaga ajratadi: aktivlarni o‘g‘irlash; korrupsiya va moliyaviy hisobot ma’lumotlarini buzib ko‘rsatish. Shuni ta’kidlash joizki, A. Volodinning tadqiqotlari asosan firibgarlik xavfini boshqarish tizimining yetarliligi va samaradorligini ta’minlashda ichki audit xizmatining firibgarlikni oldini olishdagi rolini tavsiflash bilan cheklangan bo‘lib, firibgarlikni aniqlash va bartaraf etishning kompleks mexanizmlari to‘liq yoritilmagan.

A.J. Tuychiyev boshchiligidagi mualliflar jamoasi tomonidan auditorlik tekshiruvi jarayonida firibgarlikni aniqlash masalalari atroflicha tadqiq etilgan. Mualliflarning ta’kidlashicha, “Firibgarlik bu qalloblikni qo‘llash bilan bog‘liq oldindan bilib amalga oshirilgan harakatdir. Firibgarlik moliyaviy hisobotni jiddiy o‘zgartirib yuboradi. Noto‘g‘ri o‘zgartirishning ikki turi auditorlik xulosasida firibgarlik sifatida ko‘rib chiqiladi: a) aktivlarni noqonuniy o‘zlashtirishni noto‘g‘ri ko‘rsatish natijasida yuzaga kelgan firibgarlik; b) moliyaviy hisobot tuzilayotganda firibgarlik natijasida yuzaga kelgan noto‘g‘ri ko‘rsatishlar” [4]. Ularning fikriga ko‘ra, firibgarlik moliyaviy hisobotlar ishonchliligiga jiddiy zarar yetkazadi va hisobotdagi qator ko‘rsatkichlarning buzilishiga sabab bo‘ladi.

E.D. Muydinov auditning xalqaro standartlariga muvofiq auditorlik tekshiruvlarida moliyaviy firibgarlikni aniqlash masalalarini tadqiq qilib, auditda firibgarlikni o‘rganish jarayonining maqsadini quyidagicha ta’riflaydi: “Audit tekshiruvining yo‘nalishlaridan biri bo‘lgan firibgarlikni o‘rganish jarayonining

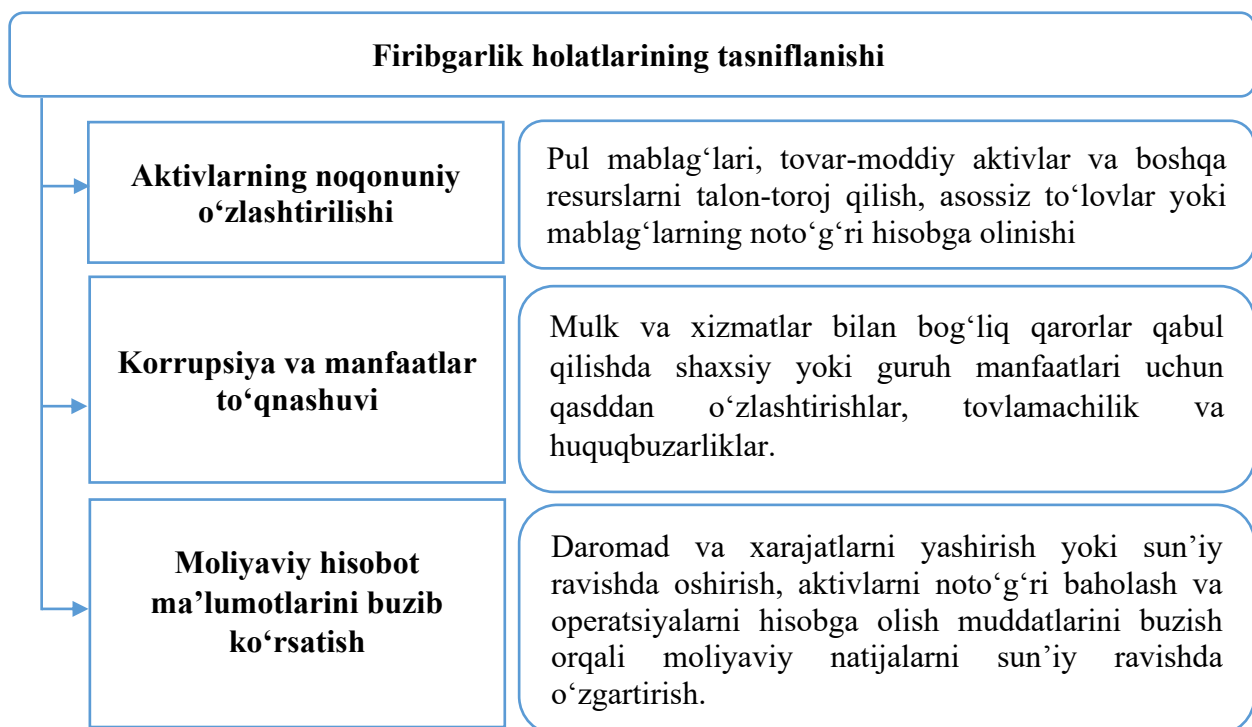
maqsadi mijoz korxonada aktivlarni o‘g‘irlash, buxgalteriya va soliq hisobotlarini buzib ko‘rsatish, korrupsiya hamda firibgarlik chizmalarini aniqlash va keyinchalik ulardan saqlanish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat” [5]. Shuningdek, muallif auditda firibgarlikni aniqlashda qo‘llaniladigan usullarni “haqiqiy nazorat usullari”, “hujjatli usullar” va “hisob-tahliliy usullar”ga ajratgan holda tavsiflab beradi.

METODOLOGIYA

Firibgarlik holatlarini auditorlik tekshiruvlari orqali aniqlashning nazariy asoslarini tadqiq qilib o‘rganishda mantiqiy fikrlash, dalillar to‘plash, tasavvur etish, qiyoslash, shakllantirish va muammoni qo‘yish kabi nazariy-tadqiqot metodlaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yuqoridagi iqtisodchi olimlarning firibgarlik holatlarini aniqlash va ularni bartaraf etish borasidagi yondashuvlari ilmiy va amaliy ahamiyatga molik ekanligini ta’kidlagan holda, milliy va xalqaro tajribalarni o‘rganish asosida firibgarlik holatlarini quyidagi yo‘nalishlar kesimida tasniflash mumkin (1-rasm).

1-rasm. Firibgarlik holatlarining tasniflanishi¹

Rasmda firibgarlik holatlarining birinchi yo‘nalishi sifatida keltirilgan aktivlarni o‘zlashtirish amaliyotda eng ko‘p uchraydigan firibgarlik turlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, korxonaning joriy aktivlarini o‘zlashtirish bilan bog‘liq holatlar xavf darajasi yuqori bo‘lgan sohalardan biri sifatida e’tirof etiladi. Shu bois, joriy aktivlarni o‘zlashtirishga oid firibgarlik holatlarini aniqlash, ularni audit jarayonida baholash va bartaraf etish mexanizmlariga batafsil to‘xtalib o‘tmoqchimiz.

¹ Tadqiqot natijalari asosida muallif tomonidan shakllantirilgan.

Joriy aktivlar auditi jarayonida auditor firibgarlikka olib kelishi mumkin bo‘lgan omillarni, ya’ni firibgarlik sodir etishga moyillik (bosim), uni amalga oshirish uchun imkoniyat hamda firibgarlikni oqlashga xizmat qiluvchi holatlarni aniqlashi mumkin. 240-sonli AXS “Moliyaviy hisobotlar auditidagi firibgarlikka nisbatan auditorning majburiyatlari”da ayni shu uch omil firibgarlik natijasidagi muhim buzib ko‘rsatishlar mavjud bo‘lishi ehtimoli yuqori bo‘lgan vaziyatlar sifatida ko‘rsatiladi (1-jadval).

1-jadval.

Joriy aktivlarni noqonuniy o‘zlashtirish natijasida yuzaga keladigan buzib ko‘rsatishlarga oid risk omillarining tasniflashi¹

Firibgarlik riski omillari tasnifi	Firibgarlik riski omillari tavsifi
Firibgarlikka moyillik yoki bosim	Shaxsiy moliyaviy majburiyatlar yoki iqtisodiy qiyinchiliklar rahbariyatga, shuningdek naqd pul yoki o‘g‘irlanish ehtimoli yuqori bo‘lgan boshqa joriy aktivlardan foydalanish huquqiga ega bo‘lgan xodimlarga joriy aktivlarni noqonuniy o‘zlashtirish uchun ma’lum darajada bosim yuzaga keltirishi mumkin. Bundan tashqari, tadbirkorlik subyekti rahbariyati bilan mazkur aktivlardan foydalanish huquqiga ega xodimlar o‘rtasidagi salbiy yoki kelishmovchilikka asoslangan munosabatlar ham ushbu xodimlarda o‘z vakolati doirasidagi joriy aktivlarni noqonuniy o‘zlashtirishga moyillik shakllantirishi ehtimolini oshiradi.
Firibgarlikka imkon yaratiladigan sharoitlar	Joriy aktivlarning ayrim xususiyatlari ularning noqonuniy o‘zlashtirilishiga nisbatan ta’sirchanligini oshiradi. Xususan, firibgarlik xavfi quyidagi holatlarda yuqori bo‘ladi: <ul style="list-style-type: none"> • <i>yirik hajmdagi naqd pul aylanmasi mavjud bo‘lganda</i>, bu nazoratni qiyinlashtirib, talon-toroj qilish ehtimolini kuchaytiradi; • <i>qiymati yuqori va oson tashib ketiladigan tovar-moddiy zaxiralar mavjud bo‘lganda</i>, ularni o‘g‘irlash yoki yashirincha almashtirish imkoniyati ortib boradi; • <i>oson almashtiriladigan va identifikatsiyasi qiyin joriy aktivlar mavjud bo‘lganda</i>, ularning haqiqiy harakati ustidan nazorat susayadi.
Firibgarlikni oqlash	Firibgarlikka qo‘l urishda ishtirok etuvchi shaxslar o‘z xatti-harakatini turli yo‘llar bilan oqlashga harakat qiladi. Masalan, “bu vaqtinchalik”, “men qilayotgan ish kompaniyaga zarar yetkazmaydi”, “boshqalar ham shunday qiladi”ku kabi ichki yondashuvlar firibgarlikni amalga oshirishni asoslash vositasiga aylanadi.

Shu nuqtayi-nazardan, joriy aktivlar auditida auditor ushbu uch omilning mavjudligini baholash orqali firibgarlik oqibatida paydo bo‘luvchi muhim buzib ko‘rsatishlar xavfini aniqlaydi va audit strategiyasi hamda auditorlik tekshiruvda qo‘llaniladigan audit amallarini shakllantiradi.

Shuni ta’kidlab o‘tish joiz-ki, joriy aktivlar bilan bog‘liq firibgarlik holatlarini aniqlash maqsadida auditor qator tahlil va nazorat amallarini qo‘llashi mumkin. Jumladan:

- hisobot davri oxirida naqd pullar va qimmatli qog‘ozlarni inventarizatsiya qilish;
- debitorlar bilan hisob-kitoblarni tasdiqlash uchun tashqi so‘rovlar yuborish;
- tovar-moddiy zaxiralar bo‘yicha kamomad holatlarini turlar va joylashuv bo‘yicha tahlil qilish hamda kamaytirishning asosliligini tasdiqlovchi hujjatlarni ko‘rib chiqish;
- yetkazib beruvchilar ro‘yxati va xodimlar ma’lumotlari o‘rtasida manzil yoki

¹ Tadqiqot natijalari asosida muallif tomonidan shakllantirilgan.

identifikatsion raqamlar bo'yicha o'xshashliklarni avtomatlashtirilgan tahlil orqali aniqlash;

- savdo chegirmalari va tovarlar qaytishi bo'yicha noodatiy holatlarni tahlil qilish;

- shartnomalar amalga oshirilishini tasdiqlash maqsadida uchinchi shaxslarga so'rovlar yuborish;

- katta miqdordagi xarajatlarning asoslilikini baholash hamda rahbariyat tomonidan taqdim etilgan xarajat hujjatlarini tekshirish;

- buxgalteriya yozuvlaridagi ziddiyatli yoki tasdiqlanmagan ma'lumotlarini me'yoriy-huquqiy talablar asosida qayta ko'rib chiqish.

Ushbu audit amallari auditorga joriy aktivlar bo'yicha firibgarlik ehtimolini baholash va muhim buzib ko'rsatishlarni aniqlash imkonini beradi.

Albatta, joriy aktivlar bilan bog'liq firibgarlik holatlarini aniqlashda, ayniqsa shubhali operatsiyalar monitoringi va firibgarlik xavfini baholash jarayonlarida ichki nazorat doirasida belgilangan chora-tadbirlarni amalga oshirish uchun nazorat tizimini samarali tahliliy ma'lumotlar bilan ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy adabiyotlarda auditorlik tekshiruv jarayonida firibgarlik holatlarini aniqlash uchun turli tahliliy usullardan foydalanish tavsiya etiladi. Bizning fikrimizcha, joriy aktivlar auditida ular bilan bog'liq firibgarlik xavflarini aniqlashda quyidagi tahliliy amallardan foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Shuni alohida ta'kidlash lozimki, joriy aktivlarni noqonuniy o'zlashtirish bilan bog'liq firibgarlik holatlarini aniqlash bo'yicha amalga oshirilgan tahliliy jarayonlar buxgalteriya hisobi ma'lumotlarining ishonchlilikini oshirishga xizmat qiladi. Biroq, ushbu amallar firibgarlik holatlari umuman mavjud emasligiga to'liq kafolat bermaydi, balki ularning sodir etilishi ehtimolini kamaytirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shunday qilib, firibgarlik holatlarini auditorlik tekshiruvlari orqali aniqlashning nazariy asoslari borasida olib borilgan izlanishlar natijasida quyidagi xulosalar shakllantirildi:

“firibgarlik” tushunchasi va firibgarlik holatlarining tasniflanishi amaldagi normativ-huquqiy hujjatlar hamda xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarning asarlaridagi ta'rif va yondashuvlarni qiyosiy tahlil qilib o'rganish natijasida firibgarlik holatlari «Aktivlarning noqonuniy o'zlashtirilishi», «Korrupsiya va manfaatlar to'qnashuvi» hamda «Moliyaviy hisobot ma'lumotlarini buzib ko'rsatish» yo'nalishlariga ajratilgan holda tasniflandi va tavsiflab berildi; auditning xalqaro standartlariga muvofiq joriy aktivlarni noqonuniy o'zlashtirishdan kelib chiqadigan buzib ko'rsatishlarga tegishli risk omillari “Firibgarlikka moyillik yoki bosim”, “Firibgarlikka imkon yaratiladigan sharoitlar” va “Firibgarlikni oqlash” ko'rinishida tasniflangan holda tavsiflab berildi (2-jadval).

2-jadval.

**Joriy aktivlar bilan bog‘liq firibgarlik holatlarini aniqlashda
qo‘llaniladigan tahliliy amallar¹**

Tahliliy amallar nomi	Tahliliy amallar tavsifi
Joriy aktivlarni sotib olish va o‘tkazish bo‘yicha yirik shartnomalar tahlili	<p>Bunday tahliliy amallar joriy aktivlarni o‘zlashtirishga oid firibgarlik holatlarini aniqlashda qo‘llaniladi. Bu jarayonda quyidagi masalalar o‘rganiladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • joriy aktivlar bilan bog‘liq yirik shartnomalarning tahlili, jumladan qarz olish va berish, kafillik va kafolatlar berish, talab huquqidan voz kechish, qarzni o‘tkazish, mol-mulkni ishonchli boshqarishga topshirish, shuningdek, tadbirkorlik subyekting tashkiliy-huquqiy shakliga muvofiq aksiyalar yoki ulushlar bilan bog‘liq operatsiyalarni baholash; • joriy aktivlarni ijaraga berish yoki garovga qo‘yish kabi operatsiyalarni tahlil qilish, chunki bunday harakatlar aktivlarning qasddan chiqib ketishiga olib kelishi mumkin bo‘lgan xavfli omil sifatida qaraladi.
Aktivlar qiymatini buzib ko‘rsatish holatlarini tahlil qilish	<p>Ushbu tahliliy amallar moliyaviy hisobotda joriy aktivlar bilan bog‘liq ko‘rsatkichlarning noto‘g‘ri yoki soxta aks ettirilganligini aniqlashga qaratilgan. Tekshiruv jarayonida quyidagi yo‘nalishlar o‘rganiladi: joriy aktivlar tarkibida mavjud bo‘lishi mumkin bo‘lgan soxta aktivlarni aniqlash; aktivlar samaradorligini baholash maqsadida ularning korxonaning ishlab chiqarish jarayonidagi ishtiroki va daromad keltirish qobiliyatini tahlil qilish; aktivlarni bozor sharoitida sotish imkoniyatlarini baholash hamda ularning likvidligini aniqlash; joriy aktivlarni yaratish yoki sotib olishning iqtisodiy maqsadga muvofiqligini baholash.</p>
Marketing tahlili	<p>Mazkur tahliliy amallar joriy aktivlarni o‘zlashtirish bilan bog‘liq firibgarliklarni aniqlashga qaratilgan bo‘lib, quyidagilarni o‘z ichiga oladi: narxlash strategiyasi va asosiy iqtisodiy ko‘rsatkichlar (tovar va xizmatlar narxi, mehnat haqi, foiz stavkalari)ning asoslanganligini baholash; mahsulotlarni taqsimlash va TMQLarni xarid qilish jarayonlarida vositachilar ishtirokidan kelib chiquvchi firibgarlik xavflarini aniqlash; joriy aktivlarga oid shartnomalarni tahlil qilish, xususan ularning iqtisodiy maqsadga muvofiqligi va shartnoma narxlarining bozor narxlariga mosligini baholash.</p>
Joriy aktivlar holati va ulardan foydalanish samaradorligini tahlil qilish	<p>Joriy aktivlar holati va ulardan foydalanish samaradorligining pasayishi (TMQ va debitorlik qarzlari aylanish koeffitsiyentining kamayishi, aylanish davrining uzayishi, baholash rezervlarining tashkil etilmaganligi, muddati o‘tgan debitorlik qarzlari ulushining ortishi) firibgarlik ehtimolini ko‘rsatuvchi indikatorlar sifatida baholanadi. Shuningdek, moddiy resurslar qaytimini tahlil qilish muhim ahamiyatga ega: ishlab chiqarish quvvati yoki maydon birligiga to‘g‘ri keladigan mahsulot hajmlaridagi asoslangan bo‘lmagan og‘ishlar qasddan amalga oshirilgan harakatlarning bilvosita belgisi bo‘lishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, ishlab chiqarish zaxiralari sarfi me‘yorlarining tarmoq me‘yorlariga muvofiqligini tizimli nazorat qilish talab etiladi.</p>
Joriy aktivlar daromadliligi va rentabellik ko‘rsatkichlari tahlili	<p>Joriy aktivlar daromadliligi va rentabellik ko‘rsatkichlari tahlilida quyidagi tahliliy amallar o‘tkaziladi: joriy aktivlar daromadliligi va rentabellik ko‘rsatkichlarini asosiy raqobatchilar va kontragentlarning analog ko‘rsatkichlari bilan qiyosiy tahlil qilish; joriy aktivlar daromadliligi va rentabelligining dinamikasini tahlil qilish va undagi nomutanosib o‘zgarishlarni aniqlash.</p>

Joriy aktivlar auditida ular bilan bog‘liq firibgarlik xavflarini aniqlashda «Joriy aktivlarni sotib olish va o‘tkazish bo‘yicha yirik shartnomalar tahlili», «Aktivlar

¹ Tadqiqot natijalari asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

qiymatini buzib ko'rsatish holatlarini tahlil qilish», «Marketing tahlili», «Joriy aktivlar holati va ulardan foydalanish samaradorligini tahlil qilish» hamda «Joriy aktivlar daromadlilik va rentabellik ko'rsatkichlari tahlili» kabi tahliliy amallardan foydalanish maqsadga muvofiqligi asoslandi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, yuqorida keltirilgan tahlil va tavsiflar auditorlik tekshiruvlarida firibgarlik holatlarini aniqlash hamda ularga qarshi samarali audit choralari ishlab chiqish uchun nazariy asos sifatida xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Аудитнинг халқаро стандарти (240-сон АХС) Молиявий ҳисоботлар аудитидаги фирибгарликка нисбатан аудитор мажбуриятлари. https://api.mf.uz/media/menu_attachments/1_MJ06bDi.pdf

2. Никулина О.М., Врублевская М.В. Выявление аудитором корпоративных схем мошенничества с оборотными активами. Проблемы учета и финансов. № 25, 2017. 42-45 ст.

3. Володин А. Противодействие корпоративному мошенничеству: выстраивание линии защиты с помощью внутреннего аудита. Журнал Акционерное общество, № 4, 2023 г. <https://ao-journal.ru/protivodeystvie-korporativnomu-moshennichestvu-vistraivanie-linii-zashchiti-s-pomoshchyu-vnutrennego-audita#ftnt6>

4. Audit: Darslik / A.Tuychiev, I.Qo'zиеv, O.Masharipov, A.Avlukulov, M.Yaqubov, I.Sherimbetov, I.Avazov; – T.: "Iqtisod-Moliya", 2019. – 129 bet.

5. Муйдинов Э.Д. Халқаро аудит стандартларига кўра аудиторлик текширувларида молиявий фирибгарликни аниқлаш масалалари. Та'лим va rivojlanish tahlili. 12 / Dec – 2024. 364-371 бетлар.

6. Boltaev A. S. Improvement of methodological aspects of recognition and assessment of biological assets //Frontline Marketing, Management and Economics Journal. – 2023. – T. 3. – №. 12. – С. 30-44.

7. Boltaev A. Development of accounting policy in organizing activity of agricultural sector //Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. – 2023. – T. 1. – №. 1. – С. 28-35.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:	Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Ingliz tili muharriri:	Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Rus tili muharriri:	Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Musahhih:	Karimova Shirin Zoxid qizi
Sahifalovchi va dizaynerlar:	Sadikov Shoxrux Shuxratovich Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, dekabr, 12-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610
Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. ГОСТ 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlararo standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**